

معاهده توزیع سیگنال‌های حامل برنامه ارسال شده از ماهواره

علیرضا محمد زاده وادقانی*

دانشیار گروه حقوق خصوصی دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران

شیوا حکیم شنائی

کارشناس ارشد حقوق مالکیت فکری دانشگاه تهران

(تاریخ دریافت: ۱۳۸۷/۱۲/۱۱ - تاریخ تصویب: ۱۳۸۸/۸/۲)

چکیده:

اختراع ماهواره و کاربرد آن در فناوری پخش برنامه، تحول اساسی در فعالیت سازمان‌های پخش رادیویی و تلویزیونی ایجاد کرد. از یک سو قلمرو جغرافیایی پخش برنامه را افزایش داد و تا حدودی محدودیت‌ها و مشکلاتی را که برای ارسال سیگنال از جمله عدم امکان دریافت سیگنال در مناطق صعب العبور کوهستانی یا جنگلی را، رفع کرد. از سوی دیگر کاربرد ماهواره‌ها در ارسال سیگنال منجر به سوء استفاده توزیع کنندگانی شد که سیگنال‌های متعلق به یک سازمان پخش را بدون اجازه دریافت می‌کردند. معاهده توزیع سیگنال‌های حامل برنامه ارسال شده از طریق ماهواره موسوم به معاهده ماهواره‌ها در پاسخ به پیشرفت‌های فناوری پخش و سوء استفاده توزیع کنندگان غیرمجاز در سال ۱۹۷۴ به تصویب رسید. معاهده ماهواره‌ها، کشورهای عضو را مکلف می‌کند اقدامات مناسب به منظور جلوگیری از توزیع غیرمجاز سیگنال‌های حامل برنامه‌ای که از ماهواره منتشر می‌شود، اتخاذ نمایند. در مقاله حاضر ابتدا به بررسی و توضیح مختصر معاهده ماهواره‌ها پرداخته می‌شود و در ادامه ترجمه‌ی متن معاهده به نظر خوانندگان محترم خواهد رسید.

واژگان کلیدی:

ماهواره، توزیع، سیگنال، توزیع کننده، سازمان مبدأ، سیگنال اشتقاقی.

مقدمه

معاهده ماهواره‌ها در خصوص پخش سیگنال‌های حامل برنامه که از طریق ماهواره منتشر می‌شوند، در ۲۱ مه سال ۱۹۷۴ در ۱۲ ماده به تصویب رسید و در سال ۱۹۷۹ لازم الاجرا گردید. این معاهده نخستین معاهده‌ای است که مفاهیمی همچون سیگنال حامل برنامه و مفاهیم دیگر را که معاهده‌های قبلی همچون معاهده‌ی رم مسکوت گذاشته بودند، تعریف کرده است.

تصویب معاهده ماهواره‌ها با هدف حمایت از سیگنال‌های منتشر شده بوسیله ماهواره‌ها انجام پذیرفت. اگرچه معاهده‌ی رم مصوب ۱۹۶۱ درباره حمایت از هنرمندان مجری یا اجراکنندگان، تولیدکنندگان حامل صوتی و سازمان‌های پخش رادیویی، حمایت از سازمان‌های پخش رادیویی و تلویزیونی را در خود گنجانده ولی این حمایت فقط برای پخش‌هایی صورت می‌گیرد که با هدف دریافت عموم مردم انجام شود (بند ف ماده ۳). لذا پخش سیگنال‌هایی که میان دو سازمان پخش رادیویی و تلویزیونی یا از یک سازمان پخش به یک پخش کننده کابلی با استفاده از ماهواره‌ها و با اهدافی غیر از دریافت عموم انجام می‌گیرد را در بر نمی‌گیرد.

اختراع ماهواره در دهه ۱۹۶۰ منجر به پخش ماهواره‌ای سیگنال‌ها شد. از سال ۱۹۶۵ استفاده از ماهواره‌های مخابراتی منجر به تسریع و توسعه پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی شد، هم زمان بهره برداری‌های غیرمجاز از سیگنال‌هایی که در فضا پخش و مبادله می‌شدند نیز آغاز شده و به سرعت افزایش یافت. نخستین ماهواره‌ی ارتباطی تبلیغاتی در ارتباط با پخش برنامه‌ها ماهواره‌ی سازمان بین‌المللی ارتباطات ماهواره‌ای (INTELSAT) در ایالات متحده آمریکا بود که در سال ۱۹۶۵ به فضا پرتاب شد (Ogawa, 2006, P:1). در سال ۱۹۷۸ نیز نخستین ماهواره‌ی پخش برنامه به نام «یوری» از کشور ژاپن به عنوان ماهواره‌ی پخش مستقیم فعالیت خود را آغاز کرد (Ibid). بدین ترتیب، لزوم تصویب معاهده‌ای برای حمایت از ماهواره‌هایی که به پخش سیگنال‌هایی می‌پردازند که توسط عموم قابل دریافت نیست، احساس شد. سیگنال‌هایی که از یک ایستگاه زمینی به ماهواره فرستاده می‌شوند قابل دریافت توسط عموم مردم نمی‌باشد و بالعکس سیگنال‌هایی که از ماهواره به سمت زمین ارسال می‌شوند، توسط ایستگاه‌های زمینی دریافت و سپس جهت عموم پخش می‌شوند. بنابراین، معاهده‌ی ماهواره‌ها در مقام کنترل دریافت سیگنال که توسط سازمان‌های غیر مجاز در فاصله میان ارسال و دریافت آن انجام می‌شود ایجاد گردید.

در تعریف پخش رادیویی و تلویزیونی ارائه شده در معاهده‌ی رم، «انتقال صدا یا تصاویر و صداها از طریق ابزارهای بی سیم»، تأکید بر استفاده از ابزارهای بی سیم شده است. لذا در

مورد اینکه بتوان پخش برنامه‌های ماهواره‌ای را پخش رادیویی و تلویزیونی تلقی کرد، تردید ایجاد شده است. زیرا طریقه بی سیم درمورد پخش برنامه‌های ماهواره‌ای پیشتر رایج نبوده است. قبلاً دریافت سیگنال‌های ارسال شده از ماهواره بوسیله ایستگاه‌های زمینی اغلب با استفاده از سیم (کابل) انجام می‌گرفت تا به طریق بی سیم. بنابراین، بر خلاف معاهده‌ی رم حمایت در معاهده ماهواره‌ها پخش سیگنال‌های حاوی برنامه به عموم از طریق کابل را دربر می‌گیرد.

پس از نگاهی به جنبه‌های فنی، انواع و ویژگی‌های پخش ماهواره‌ای، مروری خواهیم داشت بر معیار حمایت و استثنای آن و در پایان ترجمه‌ی متن معاهده از نظر خوانندگان محترم خواهد گذشت.

الف: جنبه‌های فنی پخش ماهواره‌ای و اقسام آن

ساختار پخش ماهواره‌ای معمولاً از یک فرستنده واقع در زمین تحت پوشش یک ماهواره در فضا، یک ایستگاه کنترل روی زمین و تجهیزات گیرنده شامل آنتن‌های بشقابی و جعبه‌های تنظیم بر روی زمین تشکیل می‌شود.

سیگنال بوسیله فرستنده به سمت ماهواره ارسال می‌شود که این عمل از طریق ایستگاه کنترل، کنترل می‌شود. سپس سیگنال بوسیله ماهواره دریافت، پردازش و تقویت می‌شود و دوباره به زمین ارسال می‌گردد. این سیگنال‌ها بوسیله آنتن‌های بشقابی دریافت و به جعبه تنظیم وصل شده به تلویزیون منتقل که عمل رمزگشایی را انجام می‌دهد و سپس از طریق دستگاه تلویزیون یا رادیو نمایش داده می‌شود.

فرایند ارسال سیگنال از زمین به ماهواره ارسال رو به بالا (Uplink) و فرایند ارسال از ماهواره به سمت زمین ارسال رو به پایین (Downlink) نام دارد و منطقه تحت پوشش نیز رد پای ماهواره (Footprint) نامیده می‌شود.

هم اکنون دو نوع ماهواره پخش وجود دارد:

الف: ماهواره‌های سرویس ثابت (Fixed Service Satellite): اساساً به عنوان ماهواره‌های ارتباطی برای ارسال و دریافت سیگنال بوسیله سازمان‌های پخش و به صورت پخش نقطه به نقطه استفاده می‌شوند (WIPO, SCCR/7/8, 2002, P:7). این قسم ماهواره‌ها قدرت پایینی دارند و به همین جهت نیازمند آنتن بشقابی بسیار بزرگی برای دریافت سیگنال‌ها در زمین می‌باشند. لذا از آن برای توزیع برنامه به توزیع‌کنندگان کابلی یا سازمان‌های پخش برای توزیع دوباره به عموم استفاده می‌شود (Ogawa, 2006, P:65).

ب: ماهواره‌های پخش مستقیم (Direct Broadcasting Satellite) که به منظور دریافت برنامه‌ها توسط عموم استفاده می‌شوند و ارسال سیگنال‌ها به صورت پخش نقطه به چند نقطه انجام می‌گیرد. به عبارت دیگر، هر فردی در منزل مسکونی خود قادر است با قرار دادن تجهیزات گیرنده و آنتن مستقیماً برنامه‌های ماهواره‌ای را دریافت نماید. این نوع ماهواره‌ها از سال ۱۹۸۶ به بعد در کشورهای غربی رایج شد (آگراوال، ۱۳۸۲، ص ۲۷۱).

با وجود این، در نتیجه توسعه‌ی تجهیزات گیرنده اکنون سیگنال‌ها می‌توانند از ماهواره‌های سرویس ثابت نیز مستقیماً توسط مصرف‌کنندگان دریافت گردند. بنابراین در بسیاری از موارد با این نوع ماهواره‌ها همانند ماهواره‌های پخش مستقیم رفتار می‌شود. درحقیقت تمایزی که میان این دو نوع ماهواره بود دیگر قابل اعمال نیست (WIPO, SCCR/7/8, 2002, P:7).

ویژگی‌های دیگر پخش ماهواره‌ای و امتیازات آن را می‌توان پوشش گسترده‌ی جغرافیایی، قدرت بالای انتقال اطلاعات و عدم وابستگی آن به زمین دانست. ولی عیب آن همچون ارسال رادیویی سیگنال‌ها این است که سیگنال‌هایی که از ماهواره ارسال می‌گردند ممکن است بواسطه موانعی همچون کوه، ساختمان یا درختان مورد تداخل یا تضعیف واقع شوند (Ogawa, 2006, P:66).

امروزه، با پیشرفت فناوری ارتباطی و توسعه ماهواره‌ها و کاربرد ماهواره‌های پخش مستقیم، معاهده‌ی ماهواره‌ها نمی‌تواند اعتبار و کاربرد زیادی داشته باشد؛ زیرا امروزه حتی در منازل شخصی، با استفاده از دستگاه و نصب آنتن‌های ماهواره‌ای، امکان دریافت سیگنال‌های حاوی برنامه مستقیماً توسط مردم وجود دارد. با وجود این، به دلیل دریافت غیرمجاز سیگنال‌های حامل برنامه به وسیله مؤسسات پخش کابلی که به منظور گرفتن حق اشتراک از مشترکان خود بدون اجازه و موافقت صاحبان حقوق برنامه‌هایی که ارسال می‌شود، اقدام به پخش آن سیگنال‌ها برای عموم می‌نمایند و با توجه به اینکه تعداد مؤسسات پخش کابلی در جهان رو به فزونی است کشورهای عضو این معاهده در سال‌های اخیر بیشتر شده است.

معاهده ماهواره‌ها در سال ۲۰۰۹ دارای ۳۳ عضو (www.wipo.int) می‌باشد و عضویت در آن برای اعضا سازمان ملل متحد آزاد است. ایران عضو این معاهده نمی‌باشد.

ب: معیار حمایت و استثناءهای آن

اشخاص تحت حمایت در معاهده‌ی ماهواره‌ها، سازمان‌های پخش مبدأ می‌باشند که برنامه را با ارسال سیگنال‌ها به ماهواره پخش می‌کنند. بند ۶ ماده ۱ این معاهده سازمان مبدأ را چنین

تعریف کرده است: «سازمان مبدأ، شخص حقیقی یا حقوقی است که تصمیم می‌گیرد سیگنال‌های منتشر شده چه برنامه‌ای را با خود حمل کنند».

ماده ۲ معاهده هدف از تنظیم خود را منع توزیع سیگنال‌های حامل برنامه به وسیله هر توزیع کننده غیر مجاز بیان کرده است. این ماده در برگیرنده الزام کشورها برای دسترسی به این هدف می‌باشد. مقدمه معاهده نیز بر دستیابی به این منظور تأکید دارد. بنابراین، موضوع حمایت در معاهده ماهواره‌ها سیگنال‌های حامل برنامه منتشر شده در فضا می‌باشند. مطابق بند ۴ ماده ۱ معاهده «سیگنال منتشر شده هر سیگنال حامل برنامه‌ای است که به ماهواره وارد شده یا از آن عبور می‌کند.» حمایت معاهده ماهواره‌ها سیگنال‌های حامل برنامه‌ای را شامل است که در مسیر رو به بالا (uplink) و رو به پائین (downlink) خود توسط توزیع کنندگان غیر مجاز دریافت می‌شوند. لازم است ذکر شود که سرقت سیگنال‌های حامل برنامه در دو مسیر می‌تواند اتفاق بیفتد:

۱- مسیری که سازمان پخش زمینی در حال انتشار سیگنال‌های حامل برنامه به سمت ماهواره هستند.

۲- زمانی که سیگنال‌های حامل برنامه وارد ماهواره شده‌اند و در حین خروج از ماهواره بسمت ایستگاه پخش زمینی دیگر، به طور غیر مجاز دریافت می‌شوند.

سارقان سیگنال در این دو مسیر اقدام به سرقت سیگنال‌های حامل برنامه کرده و موجبات خسارت به سازمان پخش مبدأ را فراهم می‌آورند. نمونه بارز این مورد، برنامه‌ها و مسابقات ورزشی است که در استادیوم‌ها برگزار می‌شود.

در پخش زنده برنامه‌های خاص ورزشی و مسابقات، محل وقوع رویداد ممکن است در فاصله زیادی از ایستگاه زمینی قرار داشته باشد. در چنین مواقعی سیگنال‌های حامل برنامه توسط دوربین مستقر در محل مسابقه به یک ایستگاه تلویزیونی دارای امکانات خط ارتباطی بالا به صورت خط مایکروویو فرستاده می‌شود به شرطی که فاصله مورد نظر بیش از چند ده کیلومتر نباشد و یا اینکه یک ایستگاه زمینی سیار به شکل یک ون (کامیون سر بسته) در محل رویداد قرار داده می‌شود، سپس سیگنال از طریق یک ماهواره به ایستگاه تلویزیونی ارسال می‌شود (آگراوال، ۱۳۸۲، ص ۴۴۲). در مسابقات و رویدادهای خاص نظیر المپیک، برخی جشنواره‌ها و... سازمان پخش مبدأ رقم بسیار بالایی را بابت پخش مستقیم آن رویداد به برگزار کنندگان آن پرداخت می‌کنند، در حالی که سارقان سیگنال به راحتی و بدون پرداخت مبلغی سیگنال‌های حامل آن برنامه که در فضا منتشر شده و در حال عبور می‌باشد، اقدام به دریافت غیر مجاز آنها کرده و خسارات زیادی را به سازمان مبدأ وارد می‌کنند.

۱- معیار حمایت

معیار حمایت در معاهده ماهواره‌ها به روشنی تعیین شده است. انتهای بند ۱ ماده ۲ معاهده مقرر کرده که تعهد کشورهای عضو در اتخاذ موازین مناسبت به منظور منع توزیع سیگنال‌های حامل برنامه شامل موردی می‌شود که نهاد مبدأ، تبعه کشور متعاقد دیگری باشد و سیگنال‌های توزیع شده نیز از نوع سیگنال اشتقاقی باشند.

درباره این ماده نکاتی چند قابل ذکر است: این ماده معیار حمایت را تابعیت سازمان پخش مبدأ در یکی از کشورهای متعاقد و همچنین اشتقاقی بودن سیگنال‌های منتشر شده دانسته است. در حقیقت به نظر می‌رسد که این دو معیار می‌بایستی همزمان و در کنار یکدیگر قرار بگیرند تا سازمان پخش قابل حمایت باشد. البته بند ۲ ماده ۸ به کشورهای عضو اجازه داده تا با تودیع اعلامیه کتبی به جای معیار تابعیت، محل انتشار سیگنال را اعمال نمایند.

نکته دیگر اینکه برخی اصطلاحات ذکر شده در بند ۱ ماده ۲ معاهده، در ماده ۱ تعریف شده‌اند.

ابتدا بند ۱ ماده ۲ را مرور می‌کنیم: «هر کشور متعاقد متعهد می‌شود به منظور جلوگیری از توزیع سیگنال‌های حامل برنامه در قلمرو آن کشور یا از آن کشور، بوسیله هر توزیع کننده غیر مجاز نسبت به توزیع سیگنال‌هایی که از ماهواره پخش می‌شوند یا از آن عبور می‌کنند، موازین مناسب اتخاذ کند.

این تعهد شامل موردی می‌شود که نهاد مبدأ، تبعه کشور متعاقد دیگر باشد و سیگنال‌های توزیع شده، سیگنال‌های اشتقاقی باشند.» سیگنال اشتقاقی، توزیع کننده و توزیع سه اصطلاح مهم هستند که تعریف آنها را در ذیل بیان می‌کنیم. بند ۵ ماده ۱ در تعریف سیگنال اشتقاقی مقرر می‌دارد: «سیگنال اشتقاقی، سیگنالی است که از طریق تغییر ویژگی‌های فنی سیگنال منتشر شده بدست آید، خواه یک یا چند تثبیت واسطه‌ای انجام شده یا نشده باشد.» بند هفت مقرر می‌کند: «توزیع کننده، شخص حقیقی یا حقوقی است که در خصوص ارسال سیگنال‌های اشتقاقی به عموم جامعه یا بخشی از آن تصمیم می‌گیرد.» بند هشت توزیع را چنین تعریف کرده است: «توزیع عملی است که طی آن توزیع کننده، سیگنال‌های اشتقاقی را برای عموم یا بخشی از آن ارسال می‌کند.»

توزیع کننده سیگنال ممکن است نهادی باشد که از پخش رادیویی به منظور ارسال سیگنال‌ها استفاده می‌کند یا توزیع کننده کابلی که از سیم و کابل به این منظور استفاده می‌نماید. کشورهای عضو مطابق قسمت الف بند ۳ ماده ۸ معاهده می‌توانند حق شرط خود را در این خصوص اعمال نمایند. مطابق بند الف، کشورهای متعاهدی که در تاریخ تصویب معاهده توزیع سیگنال‌های حامل برنامه سازمان‌های پخش را که از طریق توزیع کنندگان کابلی

انجام می‌شود، منع یا محدود نکرده‌اند می‌توانند از طریق اعلام به دبیر کل سازمان ملل اعلام نمایند که با لحاظ ممنوعیت‌های حمایتی موجود رد قانون اصلی معاهده را اعمال خواهند کرد.

۲- استثناءها

معاهده‌ی ماهواره‌ها در ماده ۴ استثناء‌های وارد بر حمایت از سیگنال‌های منتشر شده حامل برنامه را بیان کرده است. در این ماده مقرر شده است: «هیچ‌یک از کشورهای متعاقد ملزم به رعایت موازین مقرر در بند ۱ ماده ۲ نخواهند بود، هنگامی که در قلمرو آن‌ها موارد ذیل توسط توزیع کننده‌ای که سیگنال‌های منتشر شده برای او منظور نشده توزیع گردد: یک- گزیده‌های کوتاهی از برنامه حمل شده از طریق سیگنال‌های منتشر شده که حاوی گزارشات حوادث جاری است، فقط تا حدی که با هدف اطلاع رسانی چنین گزیده‌هایی توجیه شود؛

دو: به عنوان نقل قول، گزیده‌هایی کوتاه از برنامه حمل شده توسط سیگنال‌های منتشر شده، به شرطی که چنین نقل قول‌هایی معقول بوده و با هدف اطلاع رسانی توجیه گردد؛

سه: درجایی که قلمرو مزبور، کشور متعاهدی باشد که مطابق رویه موجود مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کشور درحال توسعه قلمداد می‌شود، برنامه‌ای که از طریق سیگنال‌های منتشر شده حمل می‌شود، توزیع گردد، مشروط بر اینکه توزیع فقط با هدف آموزش، از جمله آموزش بزرگسالان یا تحقیقات علمی باشد». اینک در ذیل به توضیحی مختصر درباره استثنائات فوق می‌پردازیم.

الف- استثناء استفاده از گزیده‌های کوتاه در ارتباط با گزارش رخدادهای

جاری

این استثناء درباره پخش اخبار و وقایع جاری اعمال می‌شود. عبارت «گزیده‌های کوتاه» بیان کننده این است که این استفاده باید فقط نسبت به بخشی کوتاه از اخبار باشد. بنابراین در صورتی که سازمان پخش بخواهد از وقایع روز که ابتدا توسط سازمان پخش دیگر پخش شده، گزارشی ارائه دهد، این استفاده باید مختصر و مدت آن تا حدی باشد که به منظور بیان، اعلام و روشن ساختن گزارش لازم است (Stewart, 1989, P:259). این استثناء در معاهده رم نیز مطرح شده است. معاهده‌ی رم و ماهواره‌ها درباره مفهوم "جاری بودن" ساکت است. این ابهام در قوانین داخلی کشورها نیز مشهود است. به همین دلیل، کشورها حل این مسئله را به رویه قضائی دادگاه‌ها واگذار کرده‌اند. واژه جاری در قانون حق مؤلف انگلستان نیز روشن نیست. اما در پرونده‌ای که سازمان پخش BBC علیه سازمان پخش BskyB مطرح کرده بود، خواننده بخش‌هایی مربوط به پخش زنده مسابقات جام جهانی ایتالیا را که سازمان پخش BBC مبلغی

قابل توجه را برای دریافت حق پخش آن مسابقات پرداخت کرده و دارنده حق پخش مسابقات بود، بین ۱۴ تا ۳۷ ثانیه در اخبار خود از شبکه ورزشی ماهواره‌ای پخش کرد. دادگاه به رغم آنکه تکه‌های استفاده شده، مهم‌ترین بخش‌های برنامه (گل‌های بازی) بوده، براساس استفاده منصفانه حکم به رد دعوای خواهان داد(کری، ۱۳۸۶، ص ۱۴۵). به دنبال این قضیه برخی مفسران پیشنهاد کردند هر موضوعی که بیش از یک روز از عمرش گذشته باشد، از دایره شمول واژه جاری خارج شود(کری، ۱۳۸۶، ص ۱۴۶). به هر حال واژه جاری کماکان مبهم و برداشت واحدی از آن توسط دکترین و رویه قضایی ارائه نشده است.

ب- استثناء استفاده از گزیده‌های کوتاه به عنوان نقل قول

این استثناء همانند استثناء پیشین در صورتی اعمال می‌گردد که مربوط به بخش کوتاهی از برنامه بوده و استفاده از آن با هدف اطلاع رسانی به عموم و در حد نقل قول انجام گیرد. بنابراین در صورتی که برنامه پخش شده به حدی طولانی باشد که عنوان نقل قول بر آن صدق ننماید از دایره‌ی این استثناء خارج خواهد شد.

ج- استثناء استفاده با اهداف آموزشی

استفاده با اهداف آموزشی به نفع کشورهای در حال توسعه وضع شده است. در صورتی که کشور عضو از این استثناء استفاده نماید، مؤسسات آموزشی و نهادهای مربوطه، مدارس و دانشگاه‌ها قادر خواهند بود با اهداف صرفاً آموزشی و پژوهش‌های علمی بدون اینکه حقوق سازمان‌های پخش مورد نقض قرار گیرد، از برنامه‌های آنها استفاده نمایند. پس از شناخت مختصر معاهده‌ی ماهواره‌ها، اینک ترجمه‌ی متن معاهده به نظر علاقه‌مندان محترم می‌رسد.

معاهده توزیع سیگنال‌های حامل برنامه ارسال شده از طریق ماهواره مصوب

۲۱ مه ۱۹۷۴ بروکسل

- کشورهای متعاقد با آگاهی از اینکه استفاده از ماهواره‌ها به منظور ارسال سیگنال‌های حامل برنامه در حجم و پوشش جغرافیایی با سرعت در حال گسترش است؛
 - با توجه به اینکه هیچ نظام بین‌المللی منع توزیع سیگنال‌های حامل برنامه ارسالی از ماهواره توسط توزیع کنندگانی که توزیع آن سیگنال‌ها توسط آنها مورد نظر نبوده است، وجود ندارد و نبود چنین نظامی استفاده از ارتباطات ماهواره‌ای را با مشکل مواجه می‌کند؛
 - با لحاظ اهمیت منافع مؤلفان، هنرمندان مجری یا اجراکنندگان، تولیدکنندگان حامل صوتی و سازمان‌های پخش رادیویی،
 - متقاعد به ایجاد یک نظام بین‌المللی شدند که تحت موازین خاص آن از توزیع سیگنال‌های حامل برنامه ارسال شده از طریق ماهواره توسط توزیع کنندگانی که توزیع از طریق آن‌ها مورد نظر نبوده است، جلوگیری شود؛
 - با آگاهی از حفظ این ضرورت که به هیچ یک از معاهده‌های بین‌المللی که قبلاً لازم‌الاجرا شده از جمله معاهده بین‌المللی مخابرات و آیین نامه ارتباطات رادیویی ضمیمه آن که قبلاً لازم‌الاجرا شده، خدشه‌ای وارد نشود و به ویژه به هیچ عنوان مانع پذیرش گسترده‌تر معاهده رم مصوب ۲۶ اکتبر ۱۹۶۱ که در خصوص حمایت از هنرمندان مجری یا اجراکنندگان، تولید کنندگان حامل صوتی و سازمان‌های پخش رادیویی است، نشود؛
- به شرح ذیل توافق کردند:

ماده ۱

در این معاهده مقصود از:

- یک- «سیگنال»، حامل الکترونیک است که قابلیت ارسال برنامه‌ها دارد.
- دو- «برنامه»، مجموعه‌ای از تصاویر، اصوات ضبط شده یا نشده که در سیگنال‌هایی که به منظور توزیع در نظر گرفته شده است، تجسم یافته‌اند.
- سه- «ماهواره»، هر وسیله‌ای، واقع در فضای خارج از جو زمین است که قابلیت ارسال سیگنال‌ها را دارد.
- چهار- «سیگنال منتشر شده»، هر سیگنال حامل برنامه‌ای است که به ماهواره وارد شده یا از آن عبور می‌کند.
- پنج- «سیگنال اشتقاقی»، سیگنالی است که از طریق تغییر ویژگی‌های فنی سیگنال منتشر شده بدست آید، خواه یک یا چند تثبیت واسطه‌ای انجام شده یا نشده باشد.

شش- «سازمان مبدأ»، شخص حقیقی یا حقوقی است که تصمیم می‌گیرد سیگنال‌های منتشر شده چه برنامه‌ای را با خود حمل کند.

هفت- «توزیع کننده»، شخص حقیقی یا حقوقی است که در خصوص ارسال سیگنال‌های اشتقاقی به عموم جامعه یا بخشی از آن تصمیم می‌گیرد.

هشت- «توزیع»، عملی است که طی آن توزیع کننده، سیگنال‌های اشتقاقی را برای عموم یا بخشی از آن ارسال می‌کند.

ماده ۲

۱- هر کشور متعهد متعهد می‌شود که به منظور جلوگیری از توزیع سیگنال‌های حامل برنامه در قلمرو آن کشور یا از آن کشور، بوسیله هر توزیع کننده غیر مجاز نسبت به توزیع سیگنال‌هایی که از ماهواره پخش می‌شوند یا از آن عبور می‌کنند، موازین مناسب را اتخاذ کند. این تعهد شامل موردی می‌شود که نهاد مبدأ تبعه کشور متعهد دیگری باشد و سیگنال‌های توزیع شده، سیگنال‌های اشتقاقی باشند.

۲- در کشور متعهدی که اجرای موازین مقرر در بند ۱ محدود به زمان شده است، تعیین این مدت به عهده قانون داخلی است. این مدت در زمان تصویب، پذیرش یا الحاق یا در صورتی که از طریق قانون داخلی لازم‌الاجرا شده یا بعداً اصلاح گردیده، ظرف ۶ ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن قانون یا اصلاح آن باید به طور کتبی به دبیرکل سازمان ملل متحد اعلام شود.

۳- تعهد مندرج در بند ۱ درباره توزیع سیگنال‌های اشتقاقی از سیگنال‌هایی که برای توزیع کننده، منظور شده است و قبلاً توسط او توزیع شده، اجرا نخواهد شد.

ماده ۳

این معاهده برای سیگنال‌هایی که بوسیله یا برای نهاد مبدأ پخش شده و به منظور دریافت مستقیم از ماهواره توسط عموم مردم می‌باشد، قابل اجرا نیست.

ماده ۴

هیچ‌یک از کشورهای متعهد وقتی که در قلمرو آنها توسط توزیع کننده‌ای که سیگنال‌های منتشر شده برای او منظور نشده توزیع گردد، ملزم به انجام موازین مقرر در بند ۱ ماده ۲ نخواهند بود،

یک- گزیده‌های کوتاهی از برنامه حمل شده از طریق سیگنال‌های منتشر شده که حاوی گزارش‌های حوادث جاری است، فقط تا حدی که با هدف اطلاع رسانی چنین گزیده‌هایی توجیه شود، یا

دو- به عنوان نقل قول، گزیده‌های کوتاهی از برنامه حمل شده توسط سیگنال‌های منتشر شده، به شرطی که چنین نقل قول‌هایی معقول بوده و با هدف اطلاع رسانی توجیه گردد، یا

سه- درجایی که قلمرو مزبور، کشور متعاهدی باشد که مطابق رویه موجود مجمع عمومی سازمان ملل متحد، کشور در حال توسعه قلمداد می‌شود، برنامه‌ای که از طریق سیگنال‌های منتشر شده حمل می‌شود، توزیع گردد، مشروط بر اینکه توزیع فقط با هدف آموزش، از جمله آموزش بزرگسالان یا تحقیقات علمی باشد.

ماده ۵

هیچ‌یک از کشورهای متعاهد در ارتباط با سیگنال‌های توزیع شده قبل از لازم‌الاجرا شدن این معاهده در آن کشور، ملزم به اجرای این معاهده نخواهد بود.

ماده ۶

این معاهده نباید به هیچ عنوان به گونه‌ای تفسیر شود که حمایت از مؤلفان، هنرمندان مجری یا اجراکنندگان، تولیدکنندگان حامل صوتی یا نهادهای پخش رادیویی مقرر وفق قانون داخلی یا معاهدات بین‌المللی را محدود کرده یا به آن لطمه بزند.

ماده ۷

این معاهده نباید به هیچ عنوان به گونه‌ای تفسیر شود که موجب محدود شدن صلاحیت کشور متعاهد در اجرای قانون ملی برای جلوگیری از هر گونه سوء استفاده انحصاری شود.

ماده ۸

- ۱- به استثنای مقررات بندهای ۲ و ۳، حق شرط مجاز نخواهد بود.
- ۲- هر کشور متعاهدی که در تاریخ ۲۱ مه ۱۹۷۴ قانون داخلی لازم‌الاجرائیش مقرر می‌دارد، می‌تواند با تودیع اعلامیه کتبی به دبیر کل سازمان ملل متحد، اعلام کند که برای اجرای شرایط مقرر بند ۱ ماده ۲ در این معاهده عبارت «موردی که سیگنال‌ها از قلمرو کشور متعاهد دیگری منتشر می‌شود» جایگزین «موردی که نهاد مبدأ تبعه کشور متعاهد دیگری است» می‌شود.
- ۳- الف- هر یک از کشورهای متعاهد که در تاریخ ۲۱ مه ۱۹۷۴ حمایت مربوط به توزیع سیگنال‌های حامل برنامه از طریق سیم، کابل یا سایر طرق ارتباطی مشابه نسبت به مشترکانی از میان عموم خودداری یا محدود کرده است، می‌تواند از طریق تودیع اعلامیه کتبی به دبیرکل سازمان ملل متحد، اعلام نماید که در حد و میزان ممنوعیت و محدودیت حمایتی مقرر در قانون داخلی، این معاهده را نسبت به چنین توزیع‌هایی اعمال نخواهد کرد.
- ب- هر کشوری که اعلامیه‌ای مطابق بند الف یاد شده بالا تودیع کرده است، نسبت به هر گونه تغییر در قانون داخلی اش که به موجب آن، شرط قید شده وفق آن بند غیرقابل اعمال یا محدودتر می‌گردد، باید ظرف ۶ ماه از تاریخ لازم‌الاجرا شدن آن دبیرکل سازمان ملل را به طور کتبی مطلع نماید.

ماده ۹

- ۱- این معاهده نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد. این معاهده تا تاریخ ۳۱ مارس ۱۹۷۵ برای امضاء هر یک از کشورهای عضو سازمان ملل متحد، هر یک از نهادهای تخصصی مرتبط با سازمان ملل یا آژانس بین‌المللی انرژی اتمی یا هر عضو اساسنامه دیوان بین‌المللی دادگستری باز خواهد بود.
- ۲- این معاهده قابل تصویب یا پذیرش هر یک از کشورهای امضاء کننده خواهد بود. این معاهده برای الحاق هر یک از کشورهای اشاره شده در بند ۱ باز خواهد بود.
- ۳- اسناد تصویب، پذیرش یا الحاق نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.
- ۴- واضح است کشوری که به عضویت این معاهده در می‌آید، باید مطابق با قوانین داخلی خود در موقعیتی باشد که مقررات این معاهده را اجرا نماید.

ماده ۱۰

- ۱- این معاهده ۳ ماه پس از تودیع پنجمین سند تصویب، پذیرش یا الحاق لازم‌الاجرا خواهد شد.
- ۲- در خصوص تصویب، پذیرش یا الحاق هر کشور به این معاهده پس از تودیع پنجمین سند تصویب، پذیرش یا الحاق، این معاهده ۳ ماه پس از تودیع سند آن کشور نسبت به او لازم‌الاجرا خواهد شد.

ماده ۱۱

- ۱- هر کشور متعاهد مجاز است نسبت به این معاهده از طریق اعلامیه کتبی تودیع شده نزد دبیر کل سازمان ملل متحد انصراف دهد.
- ۲- انصراف ۱۲ ماه پس از تاریخ دریافت اعلامیه مقرر در بند مزبور مؤثر واقع می‌شود.

ماده ۱۲

- ۱- این معاهده در نسخه واحد به زبان‌های انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی امضاء خواهد شد. هر چهار متن از اعتبار یکسان برخوردارند.
- ۲- متون رسمی توسط مدیر کل سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی سازمان ملل متحد و مدیر کل سازمان جهانی مالکیت فکری پس از مشورت با کشورهای ذینفع به زبان‌های عربی، هلندی، آلمانی، ایتالیایی و پرتغالی تنظیم یافته است.
- ۳- دبیر کل سازمان ملل متحد، دولت‌های اشاره شده در بند ۱ ماده ۹ و همچنین مدیر کل سازمان فرهنگی، علمی و آموزشی سازمان ملل متحد، مدیر کل سازمان جهانی مالکیت فکری، مدیر کل اداره بین‌المللی کار و دبیر کل اتحادیه بین‌المللی مخابرات را نسبت به موارد زیر مطلع خواهد کرد:

یک- امضاء این معاهده؛

دو- تودیع اسناد تصویب، پذیرش یا الحاق؛

سه- تاریخ لازم‌الاجرا شدن معاهده مطابق بند ۱ ماده ۱۰؛

چهار- تودیع هر اعلامیه مربوط به بند ۲ ماده ۲ یا بندهای ۲ یا ۳ ماده ۸، به همراه متن آن‌ها؛

پنج- دریافت اعلامیه خروج از معاهده.

۴- دبیرکل سازمان ملل متحد دو نسخه تایید شده از این معاهده را به کلیه دولت‌های

اشاره شده در بند ۱ ماده ۹ ارسال خواهد کرد.

منابع و مأخذ

الف- فارسی

۱. آگراوال.دی.سی، (۱۳۸۲)، *مخابرات ماهواره‌ای*، ترجمه جواد شیخ زادگان، چاپ اول، تهران، نشر دانشگاه امام حسین (ع).
۲. کری، پیتر و جو ساندرز، (۱۳۸۶)، *حقوق رسانه*، ترجمه حمیدرضا ملک محمدی، چاپ اول، تهران، نشر میزان.

ب- خارجی

- 1-Ogawa, Megumi, (2006), **Protection of Broadcaster's Rights**, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden/Boston.
- 2-Stewart, M.Stephen, (1989), **International Copyright and Neighbouring Rights**, Butterworths, London.
- 3-WIPO, (2002), **Protection of Broadcasting Organizations**: Technical Background Paper Prepared by the Secretariat, SCCR/7/8, Geneva.